

Subject Area
Labor Economics and
Industrial Relations

Year: 2022
Vol: 8 Issue: 102
PP: 2982-2991

Arrival
31 June 2022
Published

30 September 2022
Article ID Number
64404

Article Serial Number
15

Doi Number
<http://dx.doi.org/10.2922/8/sss.64404>

How to Cite This Article
Nazlı, E. (2022). "John Steinbeck'in "Gazap Üzümleri" Adlı Eserinde Sosyal Politika Sorunu Olarak Göç"

International Social
Sciences Studies Journal,
(e-ISSN:2587-1587)
Vol:8, Issue:102;
pp:2982-2991

Social Sciences Studies Journal
is licensed under a Creative
Commons Attribution-
NonCommercial 4.0
International License.

1. GİRİŞ

Bu çalışmada, John Steinbeck'in Gazap Üzümleri adlı romanında, göç ile sosyal politika arasındaki ilişki incelenecektir. Nitekim göç, neden ve sonuçları bakımından sosyal politika sorunudur. Yoksulluk, sosyal dışlanma, gelir adaletsizliği, işsizlik vb. Bu romandaki olay örgüsü de sosyal politika çerçevesinde ortaya konulacaktır. Ancak belirtmelidir ki, bu çalışma edebiyat eleştirisi niteliği taşımamaktadır; söz konusu eser, sosyal politika bağlamında ele alınacaktır.

Bu romandaki konular, Oklahoma'daki çiftliklerini bankaya olan borçları yüzünden kaybeden Joad ailesi ekseninde anlatılır. Roman, Joad ailesinin Büyük Buhran'ın zirvesinde Oklahoma'dan Kaliforniya'ya giderken yolda yaşadığı travmaları, haksızlıkları, kayıpları (emeğin sömürüsü, açlık, ölüm) gibi konu alır. Steinbeck, kapitalistin açgözlülüğünü, para kazanmak hırsıyla sergilediği zalimliği en ince ayrıntısıyla ortaya koyar. Yaşanan sosyal olayların birçoğu, Oklahoma'dan Kaliforniya'ya giden 66 numaralı karayolunda yaşanmıştır. Bu yol, 1930'ların Amerika'sında Amerika'nın ana yoludur ve iş için kuzeye giden bütün mağdurların transit göç güzergâhıdır. 1930'larda topraklarını terk ederek bu yol güzergâhından geçenlerin sayısı 3,5 milyondur. Bu göç, ABD tarihinde kısa sürede gerçekleşen en büyük kitlesel göç hareketidir (Webb, 2019:70).

Bu roman, 1929-1939 yılları arası dönemi konu almaktadır. Bu dönemde iki önemli olay Amerika'yı etkisi altına almıştır. Bunlardan ilki, Büyük Buhran Dönemi (Great Depression), ikincisi (Dust Bowl) şiddetli kum fırtınaları ve kuraklıktır. Bu çalışmada bu iki dönem, göçün nedenleri arasında yer almaktadır. Bir diğer göç nedeni ise tarımda makineleşmedir. Yine bu çalışmada tarımda makineleşmeyle kol gücüne duyulan gereksinimin azalmasından da etraflıca bahsedilmiştir.

John Steinbeck'in "Gazap Üzümleri" Adlı Eserinde Sosyal Politika Sorunu Olarak Göç

Immigration as a Social Policy Issue in John Steinbeck's "Grapes of Wrath"

Emine Nazlı¹

¹ Doktora Öğrencisi., İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri ABD, İstanbul, Türkiye

ÖZET

Göç, bireylerin siyasal, ekonomik, kültürel vb. sebeplerden ötürü yaşadıkları yerden başka bir yere taşınma durumudur. Sosyal politika ise devletin ülke insanının refahına yönelik aldığı kararlar ve uyguladığı politikalar bütünüdür. Göçe neden olan unsurlar, sosyal politika alanını etkilemektedir. Aynı şekilde göçün sonuçları da sosyal politika anlayışını ve uygulamalarını şekillendirmektedir. Bu çalışmada, John Steinbeck'in Gazap Üzümleri adlı eserinde göçün nedenleri ve sonuçları sosyal politika açısından ele alınacaktır. Göç ile sosyal politika kavramları izah edildikten sonra göç ve sosyal politika ilişkisine yer verilecektir. Göçün nedenleri 1929 Ekonomik Buhranı, (Dust Bowl) Kum Fırtınaları ve tarımda makineleşme başlıkları altında incelenecektir. Göçün sonuçları ise sosyal dışlanma, yedek işgücü ordusu, işsizlik, yoksulluk konuları ekseninde ortaya konulacaktır. Bu çalışmada göçün, ev sahibi ülkenin sosyal politika uygulamalarını göçmenleri dikkate alarak oluşturması gerektiği sonucuna varılmıştır. Kuşkusuz, bir toplumda farklı kesimlere sunulan hizmetlerin dengeli olması, sosyal adaletin ve barışın oluşmasını sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: John Steinbeck, Gazap Üzümleri, Göç, Sosyal Politika, Yedek İşgücü Ordusu

ABSTRACT

Migration is the movement of people from one location to another for a variety of reasons such as political, economic, cultural, etc. Social policy is taken all of decisions and implemented policies by the state for the welfare of people of the country. The factors that cause migration affect on the field of social policy. Similarly, migration's consequences also shape social policy understanding and practices. In this study, the causes and consequences of migration will be discussed in connection with social policy in John Steinbeck's Grapes of Wrath. The relationship between migration and social policy will be discussed after explained the concepts of migration and social policy. The causes of migration will be investigated under the title of the 1929 Economic Depression, Dust Bowl and mechanized agricultural. The consequences of migration will be revealed on the basis of social exclusion, reserved army of labour, unemployment and poverty. In this study, it was concluded that immigration should create the social policy practices of the host country by considering the immigrants. Undoubtedly, providing balanced services to different segments of a society will ensure social justice and peace.

Keywords: John Steinbeck, The Grapes of Wrath, Immigration, Social Policy, Reserved Army of Labour

Romanda göçün sonuçları sosyal politika açısından sosyal dışlanma, yedek işgücü ordusu, yoksulluk, ve işsizlik şeklinde tezahür etmiştir. Öyle ki, romanda Kaliforniya halkı ve hükümet yetkilileri, Oklahoma'dan gelen göçmenleri tehlike ve tehdit unsuru olarak algılamaktadırlar. Bu nedenle, baskı, rencide etme, birtakım kaba kuvvet kullanma ve mahrum etme gibi davranışlar ile Oklahoma halkı sindirilmeye çalışılmaktadır. Göçmenlerin çalıştıkları bahçelerde topladıkları meyveler ırmaklara dökülmekte, bu meyveleri yemelerine asla müsaade edilmemektedir. Sarı ilanlarla normal koşullar altında çalışması gerekenden daha fazla sayıda işçi çağırılmakta, iş için başvuran işçilere çok düşük ücret teklif edilmektedir. Oluşturulan yedek işgücü ordusu nedeniyle ücretler genel düzeyindeki düşüş, göçmenleri sefalete sürüklemektedir.

Bu çalışmada John Steinbeck'in Gazap Üzümleri romanının incelenmesinin nedeni, ele aldığı konuların romandaki karakterlerle sınırlı kalmaması, göç ile ilgili evrensel olay ve olgulara yer vermesidir. Romanın yazılmasının üzerinden seksen yıl geçmesine rağmen, hâlâ dünyanın farklı bölgelerinde romandaki sorunları yaşayan birçok göçmen bulunmaktadır. Nitekim yaşanan bu sorunlar, sosyal politikaların kapsam ve içeriğini değiştirmektedir. Göç, göç edilen ülke için konut, sağlık, eğitim, sosyal güvenlik gibi sosyal politika alanlarında maliyet artışına neden olmaktadır. Bu nedenle göç salt bir yer değişikliği değil, sosyal politika sorunudur.

2. GÖÇ

Göç, insanların ekonomik, sosyal, siyasi ve kültürel nedenlerden ötürü bir yerden başka bir yere hareket etmelerini ifade etmektedir. Göç olgusu, insanlık tarihi kadar eskidir ve geçmişte olduğu gibi gelecekte de dünyanın her yerinde görülmesi muhtemel bir durumdur (Koçak ve Terzi, 2012:64). Birleşmiş Milletler (BM), göç etme eyleminin gerçekleşmesi için, coğrafi hareketliliğin bir yıl ve üzeri süreyi kapsamasını, uzun bir mesafe kat etmeyi, ülke sınırlarını aşarak uluslararası bir nüfus hareketliliğinin olmasını koşul olarak görmektedir. Yine de aynı şehir için de dahi olsa, Kuzey-Güney İtalya, Doğu-Batı Berlin gibi siyasi sınır aşıldığında da göç olayı gerçekleştiği kabul edilmektedir (Adıgüzel, 2016:18).

Göç, kendi içinde mesafesine göre göç, karar verme açısından göç, kalınacak süreye göre göç olarak sınıflandırılmaktadır. Mesafesine göre göçler; iç ve dış göç olarak ikiye ayrılmaktadır. İç göç, ülke sınırları içinde bir yerden başka bir yere olan göçtür. Kırdan kente, kentten kente, kentten kıra şeklindedir. Kırsal göçle ilgili veri eksikliği bu tür göçün değerlendirilmesini zorlaştırmaktadır. Ancak, kırsal ve kentsel nüfus artışı arasındaki ilişki iç göçün boyutunu belirlemede yardımcı olabilmektedir (Borkowska, 2018:5). Dış göç ise, bir ülkeden başka bir ülkeye hareket etme şeklindedir. Dış göç genelde az gelişmiş ülkelerden, daha gelişmiş, zengin ülkelere taşınma şeklindedir (Koczan vd., 2012:2). Karar verme açısından göç türleri ikiye ayrılır. İlki; bireylerin refah seviyelerini yükseltmek için gerçekleştirdikleri göç etme durumu olan, gönüllü göçtür. Gönüllü göç için mücbir bir sebep yoktur, bireylerin hür iradeleri söz konusudur. (Sayın vd., 2016: 3) İkincisi; savaş, doğal afetler, insan hakları ihlalleri veya terör olayları gibi nedenlerle ortaya çıkan, bireyin hür iradesi dışında yapılan, zorunlu göçtür. (Martin, 2010:39) Kalınacak süreye göre göçler: geçici ve kalıcı göç olarak ikiye ayrılmaktadır. Geçici göç, er ya da geç geri dönüşe yol açabilir. Kalıcı göç, kalıcı bir istihdam fırsatı ve bununla birlikte kalıcı bir ikamet değişikliği anlamına gelmektedir. Bu tür göçlerde uzun mesafeli bir uzaklık söz konusudur (Chen,& Mueller, 2019:3).

Göçe ilişkin diğer kavramlar "göçmen", "sığınmacı" ve "mülteci" kavramlarıdır. Göçmen, yaşam standartlarını yükseltmek için vatandaşı olduğu ülkeden ayrılarak, başka bir ülkeye göç eden kişiye denir. Sığınmacı ise ülkesinden zulüm ve insan hakları ihlalleri nedeniyle ayrılan, gittiği ülkede mülteci statüsünde bulunmak için başvuruda bulunan ve başvurusunun sonucunu bekleyen kişidir. Sığınmacılar, başvurularının olumsuz değerlendirilmesi sonucunda buldukları ülkeyi terk etmek zorundadırlar. Aksi takdirde sınır dışı edilebilirler. Mültecilik ise, kendi ülkesinde zulüm ve insan hakları ihlallerine maruz kalan ve bu nedenle ülkesinden ayrılan kişidir. Ancak sığınmacıdan farklı olarak gittiği yerde kalma hakkına sahiptir. Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 Sözleşmesi veya 1967 Protokolü uyarınca ev sahibi ülkenin kabul edip etmemesine bağlı olmaksızın Milletler Korumasından yararlanarak ikamet eden kişilere mülteci denir. (Orhon, 2019:4).

Göç etme durumu, belirsizlik ve risklerle dolu bir yolculuğa çıkmak anlamına da gelmektedir. Hangi tür göç olursa olsun, bir insanın doğup büyüdüğü topraklardan ayrılması ve yabancı olduğu yerlere yeni bir hayat kurmak üzere gitmesi, zorlu bir süreçtir. Bu süreci göze almak, bireyi harekete geçirecek itici ve çekici faktörlere bağlıdır (Adıgüzel, 2016:18). Bu faktörler arasında ülkedeki kötü yönetim, işsizlik, savaş, doğa olayları (depresyon, sel vb.) gibi itici faktörler olduğu gibi, göç edilen yerin ekonomisinin, sosyal güvenlik ve eğitim olanaklarının daha iyi olması gibi çekici faktörler de yer almaktadır (Kanayo vd., 2019:223).

3. SOSYAL POLİTİKA

Sosyal politika, sosyal nitelikli politikaları konu alır. Devletin ülke insanının refahına yönelik aldığı kararlar ve bu kararlara istinaden sürdürdüğü uygulamalar sosyal politikanın konusunu oluşturmaktadır. Sosyal politika sınırları

çok geniş bir çalışma alanına sahiptir (Tezgel, 2013:1). Bundan dolayı “dar anlamda sosyal politika” ve “geniş anlamda sosyal politika” olarak iki farklı sosyal politika tanımlaması yapılmıştır. “Dar anlamda sosyal politika”, Sanayi Devrimi ile birlikte ortaya çıkan ağır çalışma koşullarını ve iş ilişkilerini düzenlemeye yönelik ortaya çıkmıştır (Tuna ve Yalçıntaş, 2011:33-34). Sanayi Devrimiyle birlikte gelir dağılımındaki adaletsizlik had safhaya ulaşmış; sermaye sahipleri büyük bir servete sahip olurken, işçi sınıfının ücretleri giderek düşmüştür. Bu dönemde özellikle kadın ve çocukların maruz kaldığı insan onuruna yakışmayan çalışma koşulları, devletin bir düzenleme yapmasını zorunlu kılmıştır (Bozkır Serdar, 2017:3-5). Kısacası; dar anlamda sosyal politika, işçi işveren arasında ortaya çıkan çıkar çatışmalarını ortadan kaldırmak için düzenlenmektedir. Bu düzenlemelerde esas unsur işçinin korunmasıdır. Dar anlamda sosyal politikanın amacı, adil bir gelir dağılımı sağlamak ve ekonominin işleyişindeki aksaklıkları düzeltici rol oynamaktır. Nitekim, işçi ve işveren arasındaki sınıf mücadelesini azaltıcı önlemler sayesinde toplumsal denge ve barış sağlanmış olacaktır. Geniş anlamda sosyal politika ise; sadece işçi ve işveren sınıfları ile kalmayıp, farklı toplumsal kesimlerle ilgili de politikalar üretmektedir. Bireylerin eğitim, konut, sağlık, sosyal güvenlik, gibi ihtiyaçlarını karşılama amacına yönelik faaliyetler geniş anlamda sosyal politikanın konusunu oluşturur. (Hatipler, 2018:30) Geniş anlamda sosyal politika, sosyal adaleti ve sosyal eşitliği sağlayıcı işleve sahiptir. Tüm vatandaşlara asgari bir hayat düzeyi sağlamayı amaçlar (Bozkır Serdar, 2017:6). Aslında burada esas hedef, sosyal yapı içindeki bütün kesimlerin uyum ve uzlaşma içinde olması ve zıtlık ve çatışmaların bertaraf edilmesidir (Şenkal, 2017:21).

4. GÖÇ VE SOSYAL POLİTİKA İLİŞKİSİ

Göç hareketi, eski çağlardan günümüze kadar her dönemde yaşanmış, ancak göçün nedenlerinde zaman içinde farklılıklar görülmüştür. Geçmiş dönemlerde göç; savaş, açlık, iklim koşulları gibi nedenlerle meydana gelirken, günümüzde sosyal, siyasal, ekonomik, kültürel vb. nedenlerden ötürü meydana gelmektedir. Bunun yanı sıra göç hareketi, uluslararası düzeyde gerçekleştiğinden, birçok ulusta temel bir konu haline gelmiştir. Göç kavramının toplumların hayatını bu denli etkilemesi neticesinde göçün; coğrafya, ekonomi, hukuk, sosyal politika gibi disiplinlerde de yakından ilişkisi ortaya çıkmıştır (Taş vd., 2017:1371). Özellikle, eşitsizlik, ayrımcılık, işsizlik, yoksulluk gibi sorunlarla karşı karşıya kalan göçmenler, geniş anlamda sosyal politikanın öznesini oluşturmaktadırlar. Günümüzde, gelişmekte olan ve gelişmiş birçok ülke göç hareketine cevap vermek durumunda kalmaktadırlar. Günden güne artan ve çeşitlenen göç hareketine maruz kalan ülkeler, göçü başarıyla yönetmeye, göç edenlerden maksimum düzeyde fayda sağlamaya çalışmaktadırlar (Uludağ Güler, 2021:88).

Göçün ev sahibi ülkeye ekonomik açıdan katkıları olduğu gibi, finansal külfeti de bulunmaktadır. Ev sahibi ülkenin göçmen/mültecilere barınma, sağlık, eğitim, sosyal yardım ve destek alanlarında çeşitli hak ve olanak sağlaması sosyal politika maliyetlerini artırmaktadır. Özellikle son dönemlerde küresel düzeyde yaşanan göç hareketi, ev sahibi ülkenin sosyal koruma sistemi üzerinde önemli bir yük oluşturmakta, sistemin göçmenler dikkate alınarak yeniden düzenlenmesini zorunlu kılmaktadır (Aysan, 2020:94).

Göçmenlerin işgücüne dahil olması, ev sahibi ülke vatandaşlarının göçmenleri kendileri için bir tehdit olarak görmelerine sebep olabilmektedir. Bu nedenle ülke genelinde artan etnik sorunlar ve yabancı düşmanlığı toplumsal huzursuzluğun ve gerginliğin artmasına zemin hazırlamaktadır. Göçün tetiklediği, yoksulluk, işsizlik, güvenlik kaygıları gibi riskler, sosyal politikaların gözden geçirilmesini mecbur kılmaktadır. Nitekim, zor şartlar altında çalışan bu insanların suç örgütlerinin ağına düşmeleri kolaylaşmaktadır. Bu nedenle göçmenlerin sosyal içermelerini sağlamak, sosyal politika uygulamalarından yararlandırmak toplumun huzuru ve güvenliği için önem teşkil etmektedir. Öte yandan, göçmenlerin kayıt dışı çalışması, sosyal güvenlik imkanlarından yararlanamaması sosyal adalet anlayışıyla da bağdaşmamaktadır. Bu nedenle, göçün neden olduğu konut yetersizliği, ulaşım, iletişim, eğitim ve sağlık sorunlarına çözüm üretebilmek için sosyal politika uygulamaları yeniden yapılandırılmalıdır (Aysan, 2020:94-95).

5. THE GRAPES OF WRATH (GAZAP ÜZÜMLERİ) ADLI ESERİN YAZARI JOHN STEINBECK'İN HAYATI

John Steinbeck, 27 Şubat 1902'de Kaliforniya, Salinas'ta doğmuştur. Steinbeck, ailesiyle birlikte mutlu bir çocukluk geçirmiştir. Eserlerindeki mekan tasvirlerini de, çocukluğunu refah ve huzur içinde geçirdiği Salinas Vadisi'nin verimli topraklarından, çiftliklerinden esinlenerek yapmıştır (Şencan, 2018:38). Steinbeck, 14 yaşında yazar olmaya karar vermiş ve zamanını kendi yarattığı dünyasında öyküler ve şiirler yazarak geçirmiştir. Çiftçilerin sıkıntılarını onlarla iç içe yaşayarak şahit olmuş; onların kaygılarını, mizah anlayışlarını, konuşma tarzlarını ileriki yıllarda eserlerinde kullanmak üzere belleğine kaydetmiştir (Ayaz, 2008:15). Steinbeck, 1919'da Stanford Üniversitesi'ne kaydolmuş ancak, eğitimini yarıda bırakarak yazarlık serüvenine devam etmiştir. (<https://www.biography.com/writer/john-steinbeck>, Erişim Tarihi: 21.09.2021) Yazarlığın yanı sıra, mağaza tezgahtarlığı, çiftlik uşaklığı gibi işler de yapmıştır. Çiftliklerde çalıştığı esnada karşılaştığı göçmenlerin ezilmişliği

ve çaresizliği, Steinbeck'in eserlerinde haksızlıklara karşı farkındalık oluşturmalarını sağlamıştır (Ayaz, 2008:15). Eserlerinde de genelde yabancıların, yenilmişlerin ve ezilen işçi sınıfının kötü durumunu tasvir etme konusunda oldukça başarılı bir üslup kullanmıştır (Puri & Bhat, 2019:336).

Bütün eserlerin içinde ise *The Grapes Of Wrath* (Gazap Üzümleri) (1939) adlı roman, bu zamana kadar yazılmış en prestijli Amerikan romanı olarak kabul edilmektedir. 1939 yılında Ulusal Kitap Ödülü, 1940'ta ise Pulitzer Ödülünü kazanan bu roman, bir ailenin Oklahoma'dan Kaliforniya'ya göçünü anlatır ve o dönemin Amerika'sını yansıtır (Webb, 2019:70). Bu eserde açgözlülüğü, kârı, sömürüyü teşvik eden kapitalist doktrine büyük eleştiriler getirmiş, ezilen işçi sınıfının çaresizliğini aktarmıştır. John Steinbeck'in *Gazap Üzümleri* romanı, okuyucunun empati duygusunu geliştirmesi bakımından önemli bir baş yapıttır. Roman, iktisat tarihi ve sosyoloji alanına ilgi duyanların beğeniyle okuyacağı bir eserdir. Özellikle I. Dünya Savaşından sonraki süreci anlamak, işçi hareketi ve Marx'ın yedek işgücü ordusu kavramının pratikteki karşılığının ne olduğunu bilmek isteyenler açısından önemli bir kaynaktır (<https://t24.com.tr/k24/yazi/gazap-uzumleri-bir-buyuk-donusumun-hikayesi>, 2803, Erişim Tarihi: 11.10.2021). Roman, Şubat 1940'da on birinci baskı ile 430.000 adet satmıştır. Amerikan edebiyatının öncü ismi haline gelen yazara 1964 yılında, ABD Başkanı tarafından Başkanlık Özgürlük Madalyası verilmiştir. 1967'de Vietnam'a savaş muhabiri olarak gitmiş ve bu olaydan üç yıl sonra, 20 Aralık 1968'de New York'taki evinde kalp yetmezliğinden vefat etmiştir. Ölümünün üzerinden elli yılı aşkın bir süre geçmesine rağmen, onun bazı öykülerinde ismi geçen Salinas, Monterey, San Joaquin Vadisi günümüzde "Steinbeck Ülkesi" olarak anılmaktadır (https://tr.wikipedia.org/wiki/John_Steinbeck, Erişim Tarihi: 21.10.2021).

6. THE GRAPES OF WRATH (GAZAP ÜZÜMLERİ) ADLI ESERDE OLAY ÖRGÜSÜ KARAKTERLER TEMA

Bu eser, Oklahoma'daki çiftliklerini bankaya olan borçları yüzünden kaybeden Joad ailesinin daha iyi bir yaşam sürmek için Kaliforniya'ya göç etmesini konu alır. Joad ailesi ve onlar gibi diğer kapitalizm mağdurları "zorunlu göç" eder. Bu göç Joad ailesi ve diğerlerinin "hür iradeleri" dışında, mecburiyetten gelişir (Martin, 2010). Joad ailesi çiftlikteki eşyalarını satmak zorunda kalır ve büyük bir umutla Kaliforniya'ya doğru yola çıkar. O esnada Joad ailesinin hapisanedeki oğlu Tom, hapisaneden şartlı salıverilir ve yolda tanıştığı Papaz Casy'yi de yanına alarak ailesine yolda eşlik eder. Joad ailesi yolculuk esnasında, aile üyelerinin birer birer aralarından ayrılışına tanık olurlar. Sırasıyla büyükbabayı ve büyükanneyi kaybederler. Noah ise Kaliforniya'ya varmadan aileden ayrılır ve kendi yolunu çizmek ister. Ailenin büyük kızının eşi Connie de eşini terk eder ve kayıplara karışır. Joad ailesi yolda polis olmadıkları, yardımlaşma ve dayanışmanın olduğu "Weedpatch" isimli kampta kalır. Bu kampta gıda, barınma, temiz ve sıcak suyla yıkanma olanağına kavuşurlar. Kendileri gibi göç eden diğer göçmen gruplarıyla hoş vakit geçirirler. Yolculuk esnasında Tom bir grupla kavga eder ve tekrar hapse girmesin diye Papaz Casy suçu üstlenir ve aralarından ayrılır. Geçici süre kalınan bu kamplardan iş bulabilmek için ayrılan Joad ailesi, şeftali bahçelerinde çalışmaya başlar. Çalıştıkları süre boyunca işverenler tarafından hakları yenir, ücretler sürekli düşer ve topladıkları ürünlerin tartıldığı tartılar bozuktur, eksik tartar. İşçi ücretlerinin düşmesi protestolara neden olur. Protesto edenlerin arasına Tom da katılır ve bu esnada Papaz Casy ile karşılaşır. O gece Papaz Casy öldürülür ve Tom, Casy'yi öldüren adamı öldürünce Joad ailesi tekrar göç etmek zorunda kalır. Bu esnada Tom polislerden saklanmak amacıyla aileden ayrılır. Joad ailesi göç ettikleri yeni yerde pamuk toplar. Sonbahar geldiğinde ise şiddetli yağmur nedeniyle su taşkını başlar ve kamptaki diğer göçmenler ve Joad ailesi suyun ortasında zor zamanlar geçirirler. O esnada Rose of Sharon'un doğum yaparken bebeği ölür. Doğum sonrası ise Joad ailesi güvenli, kuru bir yer ararlar ve tepede bir samanlık bulurlar. Rose of Sharon, burada açlıktan ölmek üzere olan yaşlı bir adamı emzirek hayatını kurtarır.

7. JOHN STEINBECK'İN "GAZAP ÜZÜMLERİ" ADLI ESERİNDE GÖÇÜN NEDENLERİ İLE SOSYAL POLİTİKA İLİŞKİSİ

Gazap Üzümleri adlı romanda göçe neden olan unsurlar ve göçün sonuçları sosyal politika açısından önem arz etmektedir. Nitekim göçün tarımda dönüşüm ve makineleşme, işsizlik, gelir dağılımı adaletsizliği, yoksulluk ve sosyal dışlanma gibi alanlarda sosyal politika ile ilişkisi bulunmaktadır (Taşçı, 2009:179). Romanda göç, o dönemde tüm dünyayı etkileyen 1929 Büyük Buhranı ve Dust Bowl (kum fırtınaları) döneminde gerçekleşmiştir. Bu nedenle romanda göçe neden olan unsurlar 1929 Büyük Buhranı, tarımda makineleşme, iklim koşulları (kuraklık ve kum fırtınaları) olarak ele alınacaktır.

7.1. 1929 Büyük Buhranı

Amerika ve Avrupa ülkelerinde, Birinci Dünya Savaşı sonrasında ekonomik refah ve büyüme dönemi yaşanmıştır. Özellikle 1920-1929 döneminde bu ülkeler, kalkınma ve refah dönemine girmiştir. Örneğin, Amerika'da sanayi üretim yüzde 80 artmıştır. Ancak, 1929 Dünya Ekonomik Bunalımıyla birlikte tüm dünyada üretim azalmış, uluslararası ticaret hacminde daralma görülmüş, Amerika'da ve diğer batı ülkelerinde bankalar iflasın eşiğine

gelmiştir (Tuna ve Yalçıntaş, 2011:3-8). 24 Ekim 1929 tarihinde 12,9 milyon hissenin satılması ve buna ilaveten 16 milyon hissenin de elden çıkarılması ile borsa çökmüştür. Bunun üzerine bankada hesabı olan müşteriler, bütün yatırımlarını almak için hamlede bulunmuşlardır. Belirsizliğin hakim olduğu bu ortamda üretim yavaşlamış, birçok çalışan işten çıkarılmış ve ücretler genel düzeyinde düşüş yaşanmıştır (Şencan, 2018:15). Yine o dönemde kişi başına düşen reel GSYİH büyük buhran yaşanmadan önce 5800 dolar seviyelerine ulaşmışken, büyük buhran döneminde ani bir düşüşle 5200 dolar seviyelerine kadar gerilemiştir (<https://eh.net/encyclopedia/the-u-s-economy-in-the-1920s/> Erişim Tarihi: 11.10.2021). 1933 yılına gelindiğinde Amerikan bankalarının yarısına yakınının iflas etmesi nedeniyle işsiz sayısı 15 milyona ulaşmıştır. Borsanın çökmesiyle bankalar borcu olanlardan bu borcu ödemelerini istemiştir. İpotek karşılığı borç alan çiftçi ve sanayici, borçlarını ödeyemez duruma gelmiştir ve bankalar borçları karşılığında çiftçinin toprağına ve sanayicinin fabrikasına el koymuştur. Fabrikaların kapanması fabrika çalışanlarını, toprakların kaybedilmesi ise yoksul çiftçileri işsiz bırakmıştır. Ülkeyi kasıp kavuran işsizlik neticesinde yoksul çiftçiler ve işten çıkarılan fabrika çalışanları göç etmek zorunda kalır (Şencan, 2018:16). Yoksullaşan ve yersiz yurtsuz kalan insanlar kamplarda yaşamaya başlamıştır. Bu kamplara “Hoovervilles” denilmekteydi, çünkü ekonomik krizin sebebi olarak dönemin Başkanı Hoover görülmekteydi. O dönemlerde Hooverville’lerin yanı sıra bazı insanlar kutularda, arabalarda veya çadırlarda yaşıyordu (Manikumar, 2016:370). Amerikan toplumunun o dönemde yaşadığı buhran, John Steinbeck’in Gazap Üzümleri adlı romanında da konu edilmiştir. Bu roman, işsiz kalan yoksul insanların mücadelesini ayrıntılı şekilde gözler önüne sermektedir. Gazap üzümünde bahsi geçen çiftçiler de, 1929 Ekonomik Bunalımından ciddi şekilde etkilenir. Çiftçiler bu dönemde, banka kredisizle aldıkları toprakların ödemelerini yapamayacak duruma gelir. Mal sahipleri onları topraklarından atmak için türlü ikna girişimlerinde bulunur, Kaliforniya’nın ikliminin çok iyi, iş imkanlarının fazla olduğunu söylerler ve çiftçilere bankaların işleyişinden de bahsederler; “Görüyorsunuz ya, bankalar ve şirketler hava almazlar, yemek yemezler. Onlar kâr solurlar, paranın faizini yerler. Siz nasıl hava almadığınız, yemek yemediğiniz zaman ölürseniz, onlar da bunları bulamadıkları gün ölürler” (Steinbeck, 2021:41). Sonra söze şöyle devam ederler; “Siz yerlerinizden çıkıp gideceksiniz. Bahçelerinizden traktörler geçecek” (Steinbeck, 2021:43). Bu gerçeği kabullenemeyen çiftçiler; Kızılderelileri büyükbabalarımız, yılanları babalarımız bu toprak için öldürdüler. Belki biz de bankaları öldürebiliriz! Çünkü bankalar Kızılderelilerden, yılanlardan daha kötü” (Steinbeck, 2021:43). sözleriyle bankalara duydukları öfkeyi dile getirirler.

7.2. İklim Koşulları (Kuraklık ve Kum Fırtınaları)

ABD’de 1931’de başlayıp 1939’a kadar devam eden sürekli bir kuraklık, erozyon ve kum fırtınası tarım arazilerini verimsiz hale getirmiş ve her sene yaklaşık 20 milyon hektarlık bir alana zarar verecek şekilde büyümüştür (Baumhardt, R. L., 2003:187). Bu dönemde Oklahoma, Kansas, Nebraska, Güney Dakota ve Kuzey Dakota’nın nüfusu göç nedeniyle, %3 - %18 arasında azalmıştır. (Şencan, 2018:20) Kum fırtınası ekonomiyi, tarımı derinden etkilemiştir. Ayrıca, bu bölgede yaşayan insanlar için çok ciddi sağlık sorunlarına sebep olmuştur (<https://study.com/learn/lesson/what-caused-the-dust-bowl.html>, Erişim Tarihi:21.12.2021). Şiddetli rüzgârlar, güçlü kum fırtınaları ve şiddetli yağın yağmurun etkisiyle toprağın üst kısmında oyuklar oluşmuştur. 1940’ların başında erozyon neticesinde, toprağın veriminde % 75’ten fazla kayıp yaşanmıştır (Türkmenoğlu, 2021:144).

Kuraklık ve kum fırtınası (Dust Bowl) gerçekleştiğinde, Büyük Buhran nedeniyle zaten bankaların iflası, işyerlerinin kapanması ve işsizlik büyük bir sorundu. Şiddetli kuraklık nedeniyle çiftçiler mahsul üretemeyecek duruma gelince, tek çıkar yol göç etmektir. Mağdur olan bu insanların birçoğu batıya Kaliforniya’ya gitmiştir. Kaliforniya’ya yeni gelenler, işgücü piyasasındaki talep yetersizliği nedeniyle piyasayı iyice kızdırmıştır. Açlık, sefalet ve yüksek orandaki işsizlik, ABD Hükümetinin yardımını zorunlu kılmış, bu da ekonomik darboğazı derinleştirmiştir (<https://study.com/learn/lesson/what-caused-the-dust-bowl.html>, Erişim Tarihi:21.12.2021). Gazap Üzümleri adlı romanda bahsi geçen Oklahoma eyaleti de kuraklık ve kum fırtınasından nasibini almıştır. Oklahoma’daki kuraklık ve toz fırtınası tarlaların üstünü kaplamıştır. Eserde gökten toz yağdığı ve bunun günlerce devam ettiğinden bahsedilmiştir.

7.3. Tarımda Makineleşme

1929 Büyük Buhranı ABD ekonomisini derinden etkilemiştir. Buhran döneminde ABD milli geliri 80 milyar doların üzerinden 40 milyar dolar civarına kadar gerilemiştir. Orta sınıfın toprak işleyerek yapmış olduğu üretimde de düşüş yaşanmıştır. Ayrıca, üretimin şekli de değişmiştir (Türkmenoğlu, 2021:146). Amerika’da toprak sahipleri büyük ölçüde tarımda makineleşmeye yönelmiştir. 1930’larda tarımda makineleşme düzeyinin artması ile insan gücüne duyulan ihtiyaç azalmıştır. Bu durumda işgücünün değeri de azalmıştır. Bu nedenler bir araya geldiğinde göç bir zorunluluk haline gelmiştir. Geniş toprak arazilerinde makinelerin kullanımıyla birlikte tarım sektöründeki nüfusun çözülmesi Gazap Üzümleri’nde detaylı şekilde ele alınır. Romanda yazar traktörleri şu sözlerle anlatır. “Traktörler yollardan doğru gelerek tarlalara girdiler; böcekler gibi sürünen kocaman yaratıklar... Böceklerin inanılmaz gücü onlarda da vardı...”. Yazar, o dönem traktörün tarımsal faaliyetlerde kullanılmaya başlanması ile

birlikte yaşanan dönüşümü en ince ayrıntısına kadar anlatır. Ayrıca eserde traktörün insanla toprak arasındaki bağı kopardığından da bahseder. Traktörü kullanan insan için, "...toprağı eskisi gibi göremez, onun kokusunu alamaz, ayakları toprağın tümseğine çarpmaz, toprağın sıcaklığını ve gücünü duymazdı. O, demir bir koltukta oturur ve demir pedallara basardı. Sevinerek bağırılmaz, kamçı vurmaz, küfretmez ya da dayanmaya çalışmaz ve ne de kendi kendini zorlardı... Eğer ekilen bir tohum yeşermese ona neydi? Toprağı delen taze bir bitkinin kuraktan mahvolması ya da selin altında boğulması traktörü ilgilendirmedigi gibi, traktörün şoförünü de ilgilendirmezdi" (Steinbeck, 2021:46).

8. JOHN STEINBECK'İN "GAZAP ÜZÜMLERİ" ADLI ESERİNDE GÖÇÜN SONUÇLARI İLE SOSYAL POLİTİKA İLİŞKİSİ

Bu eserde göçün sonuçları sosyal dışlanma, yedek işgücü ordusu, işsizlik ve yoksulluk başlıkları altında ele alınacaktır.

8.1. Sosyal Dışlanma

Sosyal dışlanma, belirli grupların ırkları, dinleri, cinsiyetleri, engellilikleri, göçmen statüleri veya yaşadıkları yer nedeniyle buldukları topluma entegre olamamalarını, ayrımcılığa maruz kalmalarını ifade etmektedir (DfID, 2005:3). Gazap Üzümleri'nde de Joad Ailesi başta olmak üzere göç eden Oklahoma halkı, göç sürecinde sosyal dışlanmayı en ağır şekilde yaşamıştır. Açlığın ve sefaletin göçe sürüklediği yoksul insan kitleleri türlü umutlarla Kaliforniya'ya göç etmiş ancak, aşağılanma, hor görülmeyle karşı karşıya kalmıştır.

Romanda Kaliforniya, daha önce görülmemiş güzellikte bir yer olarak tasvir edilmektedir. "Her yanda bağlar, bahçeler, dünyanın en güzel memleketi. Toprak dümdüz. Nerede istersen on metre kaz, oradan su çıkar" (Steinbeck, 2021:250). Ne var ki iş toprağı işlemeye gelince buna izin verilmediği ifade edilir. "... Bir boş toprağa girip de bir parça mısır ekmek istersen kodesi boyluyorsun" (Steinbeck, 2021:250).

Kaliforniya halkı, göç eden insanları istememektedir. Kaliforniyalıların Oklahoma'dan gelenlere duyduğu nefret, bakışlarına ve davranışlarına yansımaktadır. Halkın göç edenlere duyduğu nefretin asıl nedeni, bir gün topraklarını ellerinden alacakları korkusudur. Bu nefret Oklahoma'dan gelenlere yakışsızlık kadar varmıştır ki onlara, "Okie" denilmektedir. "Okie demek, sen aşağılıksın demektir. Kelimenin bir anlamı yok, ama onlar bu anlamda kullanılır" (Steinbeck, 2021:250). Esasında Kaliforniyalılar, kendi toplumsal yapılarını korumak ve güçlerini sürdürmek için bir "ben" (Kaliforniyalılar) ve bir "öteki" (Okie) yaratmışlardır. Bu sıfat, insanların farklı sosyal gruplara bölünmesi, ötekileştirilmesi şeklinde de düşünülebilmektedir (Johansson, T., 2010:9). Öyle ki Gazap Üzümleri'nde birçok acı olayın ötekileştirici söylem, tutum ve davranışlar nedeniyle yaşandığı sonucuna ulaşılabilir. Bilhassa iş bulmak ümidiyle gidilen Kaliforniya'daki verimli tarım yerleşimlerinde kadınlar ve çocuklar üzerindeki ötekileştirme, daha yakıcı şekilde cereyan etmiştir. Steinbeck, romanında Joad ailesi ekseninde ele aldığı sosyal dışlanmanın etkilerini evrenselleştirmiştir (Şeker ve Özcan, 2021:79-91).

8.2. Yedek İşgücü Ordusu

Bu kavram, Marx tarafından ortaya atılmıştır. Yedek işgücü ordusu kapitalistin, işgücü üzerinde baskı oluşturarak, emek arz ve talebi arasındaki dengeyi kendi menfaati doğrultusunda şekillendirmesidir. Bu sistemde kapitalistler, işçilere işlerini kaybetme korkusu yaşatarak ücretleri diledikleri gibi belirleme olanağına kavuşurlar. Böylelikle ücretler genel düzeyi düşer ve bu sayede kapitalistin ücret gideri azalır. Marx yedek işgücü ordusunu Gezgin, Gizli ve Durgun şeklinde üç tipe ayırır. Marx'ın Gezgin Yedek İşgücü mevsimlik işçileri, inşaat, demiryolu gibi geçici işlerde iş bulduklarında çalışanları ifade etmektedir. Gizli Yedek İşgücü Ordusu bir defaya mahsus kullanılan, iş bittiğinde kullanımından vazgeçilen işgücüdür. Durgun Yedek İşgücü Ordusu ise uzun süre iş arayıp bulamamış, vasıfsızlaşmış işsizleri ifade etmek için kullanılmaktadır (Omay, 2011:139-140). Gazap Üzümleri romanında Joad Ailesinin de içinde yer aldığı göçmenler, Gizli ve Gezgin Yedek İşgücü Ordusunu oluşturur. Romanda göçmenlerin emeğinden mevsimlik işlerde kısa süreli, çoğu kez bir defaya mahsus yararlanılmakta, işleri bittiğinde işsiz kalmaktadırlar. Romanda şeftali bahçesinde çalışan bir göçmen bu uygulamanın nasıl işlediğini şu şekilde anlatır: "Kocaman şeftali bahçesinde çalışıyordum. Çiftlikte bütün yıl sürekli olarak yalnız dokuz kişi çalışıyor..." Sözü'nün daha da etkileyici olması için de şöyle devam eder(...) "Oysa şeftaliler olur olmaz iki hafta içinde bahçede üç bin kişinin çalışması gerek. Şeftaliler hemen toplanmalı. Yoksa çürür. Her yana şu bilinen ilanları dağıtıyorlar. Üç bin kişi gerektiği halde altı bin kişi toplanıyor. Çünkü, istedikleri ücreti vermek istiyorlar. Sen verdikleri ücreti kabul etmezsen yolun açık olsun. Senin yerine çalışacak binlerce adam var. Böylece şeftali toplarsın ve iş de biter. Memleketin her yanı şeftali ağacıyla dolu. Hepsini birden olurlar. Sen, bulunduğun bahçenin işini bitirdin mi, bütün bahçelerde de toplama işlemi bitmiştir. Bu namussuz memlekette yapılacak başka bir iş de yoktur. Artık mal sahipleri de senin buralarda bulunmanı istemezler. Anladın mı? Üç bin kişi. İş de bitmiş. Artık ya çalışacaksın ya içeceksin ya da kavga çıkaracaksın..." (Steinbeck, 2021:298).

Romanda kapitalistler adama ihtiyaçları olmadığı halde, ürünleri toplamak için birçok insan gerektiğinin yazılı olduğu sarı ilanlar dağıtırlar. Bu durum Tom'un kafasını karıştırır ve nedenini anlamaya çalışır, bunun üzerine John Amca yedek işgücü ordusunun işleyişini şu ifadelerle anlatır: “Bak! Genç adam. Bir iş için sana adam gerekse ve bir de iş isteyen tek adam bulunsun. O zaman sen bu adama istediğini vermek zorunda kalmaz mısın? Ya, bir de yüz adam olursa, bir düşün... Düşün ki çocukları da var, bu çocuklar da aç. Düşün ki pis on sentle çocuklara ancak bir kutu konserve alınabilir; düşün ki beş sentle bile çocuklara hiç olmazsa bir şeyler alınabilir. Karşında yüz adam var. Sen de onlara beş sent verebilirsin. Zavallılar bu beş senti almak için bile birbirlerini öldürürler” (Steinbeck, 2021:297).

8.3. İşsizlik

İşsizliğin birçok farklı tasnifi bulunmaktadır. Öncelikli olarak işsizlik, açık işsizlik ve gizli işsizlik olarak sınıflandırılmaktadır. Çalışma çağı içinde (15-65 yaş arasında) ve çalışma arzu ve gücünde olduğu halde işi olmayıp, cari ücret haddinde iş arayan, işe başlama durumunda olanların “açık işsiz” olduğu kabul edilmektedir. Çalışanlar işten ayrıldığında da toplam çıktı miktarında bir değişim olmuyorsa, yani işgücünün marjinal ürünü sifıra eşitse bu durumda çalışanların “gizli işsiz” olduğu kabul edilmektedir (Yılmaz ve Göktürk, 2019:93-94). Gizli işsizlikte çalışanlar çalışıyor görünmesine rağmen, elde olan veya olmayan sebeplerden ötürü düşük bir verimle istihdam ederler (Şahin, 2019:55).

1929-1939 yılları arasında Amerika'nın bazı bölgelerinde, üretim durma noktasına gelmiştir. Amerikan halkı için zorlu bir dönem olan bu süreçte, açlık ve kıtlık geniş bir insan kitlesini etkilemiştir. Tarım sektöründe “gizli işsiz” olarak yer alan ve çalışma istatistikleri içinde görülmeyen bir kitle, Kaliforniya'ya göç ettiğinde “açık işsiz” konumuna düşmüştür (Taşçı, 2009:191).

Üretimde makinelerin emeğin yerine ikame edilmesiyle işsizlik katlanarak artmıştır. Çalışanlar ise, düşük ücretle çalışmak zorunda kalmıştır. Topladıkları ürünler ise bozuk tartılarda eksik tartılmıştır. Buna rağmen Tom umutluymuş ve babasına, “Bir insan iş bulup da para artırsa, biraz toprak alamaz mı dersin?” Bunun üzerine Tom'un babası güldü ve “Sürekli bir iş bulamazsınız ki” dedi. “Her gün ekmeğini çıkarmak için iş aramak zorundasın. İş de seni hayvan gibi gören adamlardan alacaksın. Pamuk toplarsın, garanti tartı yanlıştır. Doğru tartılar da yok değil, ama insan her tartının bile bozulduğunu düşünür, hangisinin doğru olduğunu anlamaz. Elinden de birşey gelmez” (Steinbeck, 2021:250-251).

Joad ailesi için işsizliğin sefalete dönüşmesi Kaliforniya'ya gelindikten sonra hissedilmeye başlamıştır. Büyük Buhranın yaşandığı dönemleri kapsayan bu süreçte Amerika'da işsizlik oranı %15'i aşmış ve 1933 yılına gelindiğinde %25'e ulaşmıştır. “Karıncalar gibi tedirginler; bir iş bulmak, bir iş yapmak.. Herhangi bir şeyi, herhangi bir yükü kaldırmak, çekmek, itmek, toplamak, kesmek için, bir lokma ekmeğin için didinip duruyorlardı” (Steinbeck, 2021:282).

Göçmenler, iklim koşullarının iyi olduğu, üretim ve iş fırsatlarının çok olduğu Kaliforniya'da hiçbir iş bulamıyorlardı. Çaresizlik içinde baharın gelmesini bekliyorlardı. “Bahara kadar iş yok. Ve iş yoksa, para da yok, yiyecek de yok. Bir insanın, bir çift atı olsa, bu atları toprağı sürmek, ekmeğin için kullanır; iş olmadığı zaman atları aç bırakıp öldürmez. Onlar at, biz insanız.” (Steinbeck, 2021:518).

Eserde işsizlik, özellikle erkekler için utanç duygusu yaratmaya başlamıştır. Ana, yiyeceklerinin bittiğini, artık iş bulup çalışmaları gerektiğini belirttiğinde ailedeki erkekler, “Yere bakıyorlardı. Baba, kalın turnakların çakısıyla temizliyordu. John amca üzerine oturduğu sandıktan kıymık koparıyordu. Tom alt dudağını ısırırdı... Arıyoruz ana” dedi. “Bir şey çıkmayacağını bile bile aramak, ne kötü şey!” (Steinbeck, 2021:419).

8.4. Yoksulluk

Yoksulluk bireylerin asgari yaşam düzeyine erişememesi durumudur. Farklı yazarlar tarafından çeşitli sınıflara ayrılmakla birlikte en çok kabul gören tanımlar, mutlak, görel ve subjektif yoksulluk tanımlarıdır. Mutlak yoksulluk, bireylerin yaşamlarını sürdürebilmek için gerekli olan temel ihtiyaçlarını karşılayamamasıdır. Dünya Bankası mutlak yoksulluk sınırını 2018 yılında yayınladığı raporda, alt-orta gelirli ülkeler için günlük asgari 3,20 dolar ve üst-orta gelirli ülkeler için günlük asgari 5,50 dolar olarak belirlemiştir (Karayazı, 2020:25). Görel yoksulluk, referans alınan nüfusun ortalama gelirinin % 60 altında gelir elde edenlerin içinde bulunduğu yoksulluk durumudur (ILO 2019:1). Az gelişmiş ülkelerde mutlak yoksulluk yaygın iken, gelişmiş ülkelerde görel yoksulluktan söz edilmektedir. Subjektif yoksulluk, bireyin kendini yoksul olarak algılaması durumudur. Yani yoksulluk, kişinin kendini yoksul hissedip hissetmemesine bağlıdır. Bu yoksulluğu ölçmek için bireylerin refah algılarını ölçen geniş çaplı anketler yapılır ve anket sonuçlarına göre yoksulluk sınırı belirlenir. (Yüksel Arabacı, 2017:185-186).

Gazap Üzümleri adlı romanda, göçün sosyal politika açısından en dikkat çeken sosyal sonucu yoksulluktur. Romanda bahsedilen göçmenler belirli bir gelir seviyesi ve besin miktarı altında yaşamlarını sürdürmektedirler. Öte yandan, göçmenler, sadece gittikleri yerde yoksul kalmamakta, ayrıca göç ettikleri yerdeki varlıklarını da kaybetmektedirler. Göç edenler ilk başta göç edecekleri yerde gıda ve barınma için ellerindeki varlıklarını harcamaktadırlar. Romanda da, eşyalarını dışardan gelen hırdavatçılar yok pahasına alıp götürmektedirler. Bu duruma itiraz eden olunca da adamlar almamakla tehdit etmekte, göçmenleri bu şekilde korkutmaktadırlar.

Romanda Joad Ailesi açlığın pençesi arasında sıkışmaktadır. Topraklarını kaybedip parasız kalan bu insanlar yarı aç, perişan bir halde yaşamaktalar ve karınlarını doyururken oldukça tasarruflu davranmak zorundadırlar. Ancak, kendileri gibi göç eden diğer kapitalizm mağdurlarının açlıkları karşısında yardım etmekten kendilerini alıkoyamamaktadırlar. Diğer yoksul ailelerin aç çocuklarına karşı duyarlı davranmakta, yetersiz yiyeceklerini onlarla paylaşmaktadırlar. Joad Ailesi birgün yemek yerken, diğer göç mağdurlarının çocuklarının kendilerini izlemesinden rahatsızlık duyar. “Ana, çaresiz, “Ne yapacağımı şaşırđım,” dedi. “Bizimkileri doyurmak gerekiyor. Bu çocuklarla başım belada. Ne yapacağımı bilmem ki?” ailenin diğer üyeleri başlangıçta çocukları göndermeye çalışsa da, ananın vicdanı başka çocukların aç kalmasına el vermemektedir. “Yeterince yok. Tencereyi burada bırakacağım, hepimiz bir parça tadına bakarsınız. Ama ne olacak sanki. “Biraz durakladı. “Ne yapayım, size verememezlik edemem” (Steinbeck, 2021:312). sözleriye çaresizliğini dile getirmektedir.

Romanda yoksulluğun sefalete dönüştüğü ve bu durumun insanların yüzlerine yansıdığı anlatılmıştır. “İnsanlar. Sert yüzlü, açlıktan ve açlığa karşı koymaktan sıksalaşmış, dalgın bakışlı, sert çeneli insanlar, çömelmişlerdi” (Steinbeck, 2021:289). Sefalet, birtakım hastalıkları da beraberinde getirmiş, bilhassa çocuklar açlık nedeniyle ölüme terk edilmiştir. “Çocuk uykusunda bağırıp çağırıyor, debeleniyormuş. Anası babası, çocukta solucan var sanmışlar. Müshil vermişler. Çocuk öldü. Oysa kara dil denen hastalığa yakalanmış dediler. Bu hastalık açlıktan olurmuş” (Steinbeck, 2021:289).

Yoksulluk girdabı sel felaketiyle birlikte içinden çıkılmaz bir hal almıştır. Çadırlarda yaşayan göçmen halkın eşyaları sel sularına kapılarak kullanılamaz hale gelmiştir. Yataklar ve battaniyeler ıslanmış, halk ıslak elbiselerle oturmuştur. Çadırların yanındaki eski arabaların kablo ve karbüratörleri bozulmuş, çadırlar göllerin ortasında kalmıştır. “Halk, kollarının altına ıslak battaniyelerini alarak çamurun içine daldı. Çocuklarını, ihtiyarlarını kucaklarına alarak çamurlara bata çıka yürüdüler. Ve nerede yüksek bir yer, ambar ya da samanlık varsa orası halkla, titreyen ve umudunu yitiren insanlarla doldu” (Steinbeck, 2021:516). Göçmen halk, samanlıklarda yaşamaya başlamıştır. Onlardan bazıları, yardım bürolarına başvursa da, yardım için bir yıl orda bulunma şartı arandığından talepleri olumsuz karşılanmıştır. Üç ay hiçbir iş yoktur, bütün göçmenleri derin bir korku kaplamıştır. Sonra zatürre, gözlere ve kulaklara kadar yürüyen kızamık görülmeye başlamıştır (Steinbeck, 2021:516).

Romanda yoksulluk olgusu, birlik ve dayanışmayı da beraberinde getirmiştir. Sel felaketi şiddetini arttırınca Joad Ailesi sel felaketinin etkilemeyeceğini düşündükleri yüksek tepelerde bir samanlık bulurlar. Samanlıkta yaşlı adam ve çocukla karşılaşır. Çocuk adamın önce çok hasta olduğunu ama artık açlıktan ölmek üzere olduğunu söyler. Bunun üzerine yeni doğum yapan Rose of Sharon açlıktan ölmek üzere olan adamı emzirerek hayatta kalmasını sağlamaya çalışır.

9. SONUÇ VE ÖNERİLER

1929 Büyük Buhranı, Dust Bowl (Kum Fırtınası) ve tarımda makineleşmenin Amerikan toplumu üzerindeki etkisi yıkıcı olmuştur. Bu krizin etkileri, geniş insan kitlelerini göçe sürüklemiştir. John Steinbeck Gazap Üzümleri adlı eserinde göç eden insanların dramına ve yaşam mücadelesine yer verilmiştir. Romanda işsizliğin çemberinde sıkışan bu insanlar, gittikleri her yerde yerli halk tarafından baskı, zulüm ve dışlanmalara maruz kalmıştır. Özellikle kadın ve çocuklar ağır koşullar altında çalışmıştır. Eserde göç ile birlikte toplumsal sınıflar arasındaki uçurumun giderek arttığından bahsedilmiştir. Kapitalistler, emek gücünü daha fazla sömürme imkanı yakalamıştır. Oklahoma'dan göç eden halk gittikleri yerde aşağılık anlamına gelen “Okie” adıyla olarak anılmış, buldukları ortamlarda uzun süre barınmalarına müsaade edilmemiştir. İş bulduklarında ise kısa süreli ve düşük ücretle çalışmışlardır. Bununla birlikte, bahçelerden topladıkları ürünler bozuk tartılarda eksik tartılmış, bu yol ile emekleri daha da sömürülmüştür. Bütün bunlar göz önünde bulundurulduğunda, göçün salt yer değişikliği olmadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca yaşanan sosyal sorunlar sadece 1930'lu yılların Amerikan halkına özgü değildir. Gazap Üzümlerindeki yaşananlar, eserin yayınlanmasından seksen yıl sonra bile güncelliğini korumaktadır. Günümüzde bazı toplumlarında yaşananlar, eserdekiyle benzer özellik taşımaktadır. Nitekim hâlâ kapitalistin açgözlülüğü, bencillik, sömürü yeryüzünde hüküm sürmektedir, göçler de aynı şekilde dünyanın farklı yerlerinde acı tecrübelerle devam etmektedir. Joad'ların aile hikayesi, günümüzde zorunlu göçten muzdarip, sürgün edilmiş marjinal grupları akla getirmektedir. Gerek eserde, gerekse şimdilerde göçe neden olan unsurlar ve göçün sonuçları değerlendirildiğinde sosyal politika ile ilişkilerinin olduğu anlaşılmaktadır.

Geçmişten günümüze süregelen göçlerin nedeni ne olursa olsun, hem göç edenler hem de ev sahibi ülkedekiler için birçok külfeti de beraberinde getirmektedir. Daha iyi hayat koşulları için göç edenler, çoğu kez eski yaşantılarından daha olumsuz hayat koşullarında yaşamaya mecbur kalmaktadır. Gidilen yerde göçmenlerin entegrasyonunun sağlanamaması, yeterli alt yapı imkanlarının olmayışı gerek göçmenler için, gerekse yerli halk için yaşamsal ihtiyaçların giderilmesi açısından sıkıntı oluşturmaktadır. Bu noktada ortaya çıkan en önemli sorunlardan biri konut yetersizliğidir. Göçmenlerin ev sahibi ülkede konut ihtiyacının karşılanması elzemdir. Gidilen yerde göçmenlere daha yüksek ücretlerle ev kiralanması, kiralık ev oranının düşmesi önemli bir problemdir. Devletin dar gelirli olan konut ihtiyacını gidermek için fon ayırması gerekmektedir. Söz konusu ihtiyaç, kiralama yolu ile de karşılanabilmelidir. Göçmenlere ait bir başka sorun ise, sağlık hizmetlerine erişimlerinin kısıtlı olmasıdır. Sağlık politikasının eğitim ve sosyo-ekonomik yardımlar çerçevesinde geliştirilmesi sağlanmalıdır. Göçmenlere yönelik sürdürülebilir bir sağlık politikası için tıbbi teçhizatın artırılmasına ve fiziki altyapının güçlendirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bununla birlikte göçmenlerin aşılama faaliyetlerinin artırılması, madde bağımlılığı ve psiko-sosyal destek gibi hizmetlerden de yararlandırılmaları gerekmektedir. Göçmenlerin ev sahibi ülkede yaşadığı bir diğer sorun, sosyal dışlanmaya maruz kalmalarıdır. Göçmenler yoksulluk, ırk, dil, din farklılığı gibi nedenlerle ayrımcılığı deneyimleyebilmektedir. Göçmenlerin yaşam tarzlarının ve değerlerinin ev sahibi ülkeyle uyumsuzluğu toplumsal anlamda ciddi sıkıntılara ve çatışmalara neden olabilmektedir. Tüm bu sorunların çözümü için göç edilen ülke tarafından sosyal adalet ve eşitliği sağlamaya yönelik birtakım yapısal reformlar hayata geçirilmelidir. Kuşkusuz, devletin göçmenlere yönelik sosyal politika uygulamaları göçmen sorununu büyük ölçüde rehabilite edecektir.

KAYNAKÇA

1. Adıgüzel, Y. (2016). Göç Sosyolojisi, (Vol. 1). Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
2. Ayaz, E. (2008). "John Steinbeck'in The Grapes Of Wrath, Of Mice And Men, The Pearl, Tortilla Flat Ve Cannery Row Adlı Yapıtlarında Yoksulluk", Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
3. Aysan, M. F. (2020). "Geleceğin Türkiye'sinde Sosyal Politikalar, Geleceğin Türkiye'si Raporları – 6", İLKE İlim Kültür Eğitim Vakfı, İstanbul.
4. Baumhardt, R. L. (2003). "Dust Bowl Era", Encyclopedia Of Water Science, 491.
5. Borkowska, K. vd., (2018). "Migration and Its Impact on Developing Countries. Strengthening Urban Engagement of Universities in Africa and Asia", Thematic Paper Series.
6. Bozkur Serdar, A. (2017). "Sosyal Politika Kavramı, Tarihsel Gelişimi ve Türkiye'de Sosyal Politika", (Ed. Aysen Tokol ve Yusuf Alper), Sosyal Politika, ss. 1-6, Dora Yayıncılık, Bursa.
7. Chen, J., & Mueller, V. (2019). "Climate-Induced Cross-Border Migration And Changein Demographic Structure", Content Courtesy Of Springer Nature.
8. DfID. (2005). "Reducing Poverty By Tackling Social Exclusion", The Department for International Development.
9. Hatipler, M. (2018). "Cumhuriyet Dönemi Balkan Göçlerinin Sosyal Politika Açısından Etkileri", Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 20(2), 423-445.
10. ILO (2019). "The Working Poor or How A Job is No Guarantee of Decent Living Conditions", Spotlight On Work Statistics.
11. Johansson, T. (2010). "The Broken Dream: The Failure of the American Dream in The Grapes of Wrath from a Caste and Class perspective", Master Thesis, Linneaus University,
12. Kanayo, O., Anjofui, P., & Stiegler, N. (2019). Push and pull factors of international migration: evidence from migrants in South Africa. Journal of African Union Studies, 8(2), 219.
13. Karayazı, M. (2020). "Gelir Dağılımı Ve Yoksulluk", (Ed. Mehmet Yılmaz ve Enver Günay), Farklı Boyutlarıyla Sosyal Problemler Sosyal Politikalar Ekseninde Multidisipliner Yaklaşımlar, ss. 11-49, İKSAD Yayınevi, Ankara.
14. Koczan, Z., Peri, G., Pinat, M., & Rozhkov, D. L. (2021). "The Impact Of International Migration On Inclusive Growth: A Review", IMF Working Papers, 2021(088).
15. Koçak, Y., ve Terzi, E. (2012). "Türkiye'de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri Ve Çözüm Önerileri", Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 3(3), 163-184.
16. Laporta Pinilla, M., Nadal Blasco, M. B. (2019). "John Steinbeck's The Grapes Of Wrath: Sociopolitical Perspectives", Universidad de Zaragoza, FFYL.

17. Manikumar, Y. (2016). "American Dream A Mirage In John Steinbeck's" The Grapes Of Wrath", Research Journal of English Language and Literature (RJELAL), 4(3).
18. Martin, S. (2010). "Forced Migration, The Refugee Regime And The Responsibility To Protect", Global Responsibility to Protect 2, 38-59.
19. Omay, O. (2011). "Yedek İşgücü Ordusu Olarak Kadınlar", Çalışma ve Toplum Dergisi. S, 3, 137-166.
20. Orhon, N. (2019). "Mültecileri Anlamak, Mültecileri Anlatmak", ILO.
21. Puri, N. & Bhat, A. (2019). "Socialistic Vision of John Steinbeck and Dos Passos: Foucauldian Analysis of the Grapes of Wrath and Manhattan Transfer", International Journal of Recent Technology and Engineering (IJRTE), 7(6S5).
22. Sayın, Y., Usanmaz, A., & Aslangiri, F. (2016). "Uluslararası Göç Olgusu Ve Yol Açtığı Etkiler: Suriye Göçü Örneği", Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 18(31), 1.
23. Steinbeck, J. (2021), Gazap Üzümleri (Çev.: Rasih Güran), İletişim Yayınları, İstanbul.
24. Şahin, M. (2019). "İşsizlik Ve Açık İş Paradoksunun Yeni Söylemi: "İş Beğenmeme" İşsizler Ne Tür İş Arıyorlar?", Journal Of Management And Economics Research, 17(3), 52-72.
25. Şeker, A. ve Özcan, E. (2021). "Ekonomi-Politik Yönleriyle Karşılaştırmalı Roman Analizi: Gazap Üzümleri, Demirciler Çarşısı Cinayeti Ve Yusufçuk Yusuf", Söylem Filoloji Dergisi, 6(1), 79-91.
26. Şencan, A. (2018). "John Steinbeck'in "Gazap Üzümleri" İle Orhan Kemal'in "Bereketli Topraklar Üzerinde" Eserlerinde Göç Ve İnsan Olgusu", Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
27. Şenkal, A. (2017). Küreselleşme Sürecinde Sosyal Politika, Umuttepe Yayınları, Kocaeli.
28. Taş, İ. E., Koçar, H., ve Çiçek, Y. (2017). "Mülteci Sorununun Çözümüne İlişkin Yeni Bir Yapılanma: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü", Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 22(Göç Özel Sayısı), 1369-1383.
29. Taşçı, F. (2009). "Bir Sosyal Politika Sorunu Olarak Göç" Kamu-İş Dergisi, 10(4), 177-204.
30. Tezgel, O. (2013). Sosyal Politika, Sendikacılık Akademisi Ders Notları, 2, 1-32.
31. Tuna, O., ve Yalçıntaş, N. (2011). Sosyal Siyaset, Filiz Kitabevi, İstanbul.
32. Türkmenoğlu, M. (2021). "Gazap Üzümleri Romanına Büyük Buhran Odaklı Bir Yaklaşım", Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (53), 137-154.
33. Uludağ Güler, Ç. (2021). "Sosyal Politika Kavramı, Tarihsel Gelişimi ve Türkiye'de Sosyal Politika", (Ed. M. Enes Kayagil ve Murat Kalkan), Sosyal Politikada Kurum Ve Kuruluşlar, Filiz Kitabevi, İstanbul.
34. Webb, A. (2019). "Opening The Conversation About Climate Refugees With The Grapes Of Wrath", English Journal, 109(2), 69-75.
35. Yılmaz, M. ve Göktürk, İ. (2019). "Sosyal Problemler Ve Sosyal Risk Analizi Kahramanmaraş Kentsel Alanı Araştırması", İKSAD Yayınevi, Ankara.
36. "Bir Büyük Dönüşümün Hikayesi", <https://t24.com.tr/k24/yazi/gazap-uzumleri-bir-buyuk-donusumun-hikayesi>, 2803, Erişim Tarihi: 21.12.2021.
37. "Gazap Üzümleri: Bir Büyük Dönüşümün Hikâyesi", <https://t24.com.tr/k24/yazi/gazap-uzumleri-bir-buyuk-donusumun-hikayesi>, 2803, Erişim Tarihi: 11.10.2021.
38. "John Steinbeck", https://tr.wikipedia.org/wiki/John_Steinbeck, Erişim Tarihi:21.10.2021.
39. "John Steinbeck", <https://www.biography.com/writer/john-steinbeck> Erişim Tarihi: 21.12.2021.
40. "The U.S. Economy in the 1920s", <https://eh.net/encyclopedia/the-u-s-economy-in-the-1920s/> Erişim Tarihi: 11.10.2021.
41. "What Caused the Dust Bowl?", <https://study.com/academy/lesson/what-was-the-dust-bowl-definition-facts-causes.html>, Erişim Tarihi: 21.12.2021.